

L'educació com a palanca per al creixement inclusiu

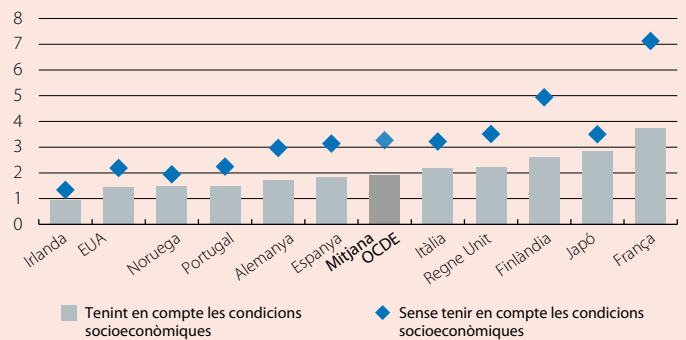
La importància de l'educació per al benestar de les persones en totes les fases de la vida és indubtable. En termes econòmics, els individus amb nivells educatius més alts solen gaudir de taxes d'ocupació i de nivells de renda més elevats. I tot fa pensar que, en els pròxims anys, el paper de l'educació serà fins i tot més important. Els desafiaments que plantegen el canvi tecnològic i la globalització afecten de ple el model educatiu.

En general, se sol analitzar el nivell educatiu d'una persona o d'una societat en termes de «quantitat». És a dir, des del punt de vista dels anys d'educació formal (el marge extensiu). En aquesta dimensió, l'evidència empírica no deixa lloc a dubtes: com més, millor, en especial en la primera infància. En concret, la formació en la primera infància (de 0 a 5 anys) es relaciona amb millors resultats educatius al llarg de tot el període formatiu.¹ A més a més, des d'un punt de vista estrictament econòmic, diversos estudis documenten que el retorn públic d'invertir en educació preescolar per a famílies vulnerables és molt elevat.²

Per tant, les polítiques destinades a una major participació en l'educació preescolar poden contribuir de forma molt significativa a eliminar l'efecte que tenen les condicions socioeconòmiques de les famílies sobre l'educació dels fills a més llarg termini. En aquest sentit, la provisió gratuïta d'aquesta educació és una via prometedora: un estudi recent de la universitat d'UCLA³ estima que els països que ofereixen un any d'educació preescolar gratuïta obtenen, de mitjana, una taxa d'escolaritat en aquestes edats el 16% superior a la dels països que no la proveeixen de forma gratuïta. No obstant això, segons aquest mateix estudi, només el 45% dels països a nivell global ofereixen un any o més d'educació preescolar gratuïta, tot i que aquesta xifra s'enfila fins al 62% en el cas de les economies avançades. A Espanya, per exemple, existeix la provisió pública de l'educació preescolar entre els 3 i els 6 anys, tot i que no és obligatòria. No obstant això, hi ha països on l'educació ja és obligatòria en la primera infància, com Israel (a partir dels 3 anys) o Luxemburg (a partir dels 4 anys).

Educació obligatòria i resultats en matemàtiques

Ràtio de probabilitats *

Nota: * La ràtio de probabilitats indica per quant es multiplica la probabilitat que un alumne obtingui mals resultats en matemàtiques si no hagués cursat com a mínim un any d'educació preobligatòria. Valors superiors a 1 indiquen que les probabilitats d'obtenir mals resultats en matemàtiques augmenten per als alumnes sense educació preobligatòria en comparació amb haver estudiat, com a mínim, un any en la primera infància.

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'OCDE.

D'altra banda, allargar els anys de formació després de finalitzar l'educació obligatòria no sol oferir tan bons resultats com disposar d'un bon servei educatiu durant la primera infància. Això ho il·lustren diversos estudis en què s'observa que al voltant del 20% dels treballadors de l'OCDE es troben sobrequalificats per al seu lloc de treball, mentre que al voltant del 15% es troben infraqualificats.⁴

Per aquest motiu, pot ser molt útil disposar d'un servei d'orientació de qualitat sobre els diversos itineraris educatius i laborals un cop finalitzats els estudis obligatoris, amb la finalitat que els alumnes puguin mesurar millor els pròxims passos i adequar millor les seves habilitats i inquietuds a l'oferta educativa i al mercat laboral. Naturalment, la provisió d'aquesta informació ha de ser accessible a tots els estudiants al llarg de tot el període formatiu i ha de ser proactiva perquè arribi a tots els alumnes.

Un bon exemple d'aquesta política el trobem a Escòcia, on una agència governamental, en contacte permanent amb les empreses i amb les escoles, ofereix informació als alumnes sobre les necessitats del mercat laboral i quin camí formatiu pot ser més útil a cada estudiant en funció, també, de les seves motivacions. Aquesta agència proporciona orientació a les pròpies escoles i a

1. OCDE (2016), «Low-Performing Students», capítol 2.

2. En un estudi realitzat als anys seixanta als EUA, van observar que els nens de famílies vulnerables als quals, de forma aleatòria, s'oferia educació preobligatòria gratuïta gaudien de taxes d'ocupació més elevades, de salaris més alts i de taxes de delinqüència més baixes al cap de 40 anys. Els principals beneficis per a les arques públiques d'aquesta inversió procedeixen de l'augment en la recaptació d'impostos i, sobretot, de l'estalvi en costos criminals. Vegeu Schweinhart, L. et al. (2005), «The High/Scope Perry Preschool Study Through Age 40», High/Scope Press.

3. Vegeu Milovantseva N., Earle, A. i Heymann, J. (2018), «Monitoring Progress Toward Meeting the United Nations SDG on Pre-primary Education: An Important Step Towards More Equitable and Sustainable Economies», International Organisations Research Journal, vol. 13.

4. En concret, el 13%. Vegeu, per exemple, Quintini, G., «Right for the job», OECD Social, Employment and Migration Working Papers.

través dels seus diversos centres amb la finalitat de poder atendre tots els alumnes, sigui quina sigui la seva edat o condició socio-econòmica.

Però, en educació, la quantitat no ho és tot. De fet, el contingut i les formes (el marge intensiu) són cada vegada més determinants. Les polítiques educatives han d'anar encaminades a proporcionar a totes les persones les competències que necessitaran el dia de demà. I, actualment, tot fa pensar que el context econòmic del futur serà més canviant, a causa, sobretot, de la velocitat del canvi tecnològic, i encara més globalitzat. Adaptar la política educativa a aquest nou entorn no és trivial.

El canvi tecnològic, per exemple, fa que sigui molt més fàcil obtenir informació. La clau és tenir criteri per poder seleccionar la més rellevant i veraç i saber comunicar-la de forma encertada. A més a més, el canvi tecnològic permet l'automatització de moltes tasques, la qual cosa fa que el treball que realitzem les persones requereixi més habilitats no cognitives (els anomenats *soft skills*), com la capacitat de concentració i de planificació, la perseverança, l'autocontrol o les relacions interpersonals. Finalment, ateses la velocitat del canvi tecnològic i la incertesa sobre cap a on evoluciona, el sistema educatiu també ens ha d'ajudar a desenvolupar una actitud oberta al canvi i a l'aprenentatge constant.

La globalització també afectarà el tipus de treball que es realitzarà als països desenvolupats. En les últimes dècades, la globalització ha afectat, sobretot, la indústria, però tot sembla indicar que, en els pròxims anys, també afectarà el sector serveis. En aquest sentit, el prestigiós economista de Princeton Alan Blinder considera que les feines poc personalitzades al sector manufacturer i de serveis continuaran perdent pes a les economies avançades, en benefici dels serveis més personalitzats, com els serveis d'assessorament basats en la confiança i en l'atenció personalitzada. I, en aquest tipus de feines, solen ser molt importants les interaccions personals i, per tant, requereixen habilitats de comunicació, ser espontani i creatiu. És per això que Blinder defensa una reforma educativa en profunditat, que atorgui menys importància a la memorització i als tests estandarditzats i que, en canvi, prioritzi el treball en equip i la capacitat d'argumentar i de donar solucions imaginatives a problemes complexos que no necessàriament tenen una resposta correcta o incorrecta.⁵

En definitiva, formar la població del futur ha estat sempre un repte rellevant. A partir d'ara, davant un futur incert i canviant, aquest repte ja no serà rellevant, sinó imprescindible, i el cost de no continuar formant-se i educant-se serà molt més elevat. Per aquest motiu, sembla que el sistema educatiu s'haurà de reeducar. I és que ja no es tracta de més educació (que també), sinó, sobretot, de millor educació.

Ricard Murillo Gili
CaixaBank Research

5. Vegeu Blinder, A. (2008), «Offshoring, Workforce Skills, and the Educational System», Global Economic Symposium.